

KALM, PEHR

**Beskrifning på de vilda dufvor, som somliga
år i så otrolig stor myckenhet komma til de
södra engelska nybyggen i Norra America.**

[Stockholm]
1759

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

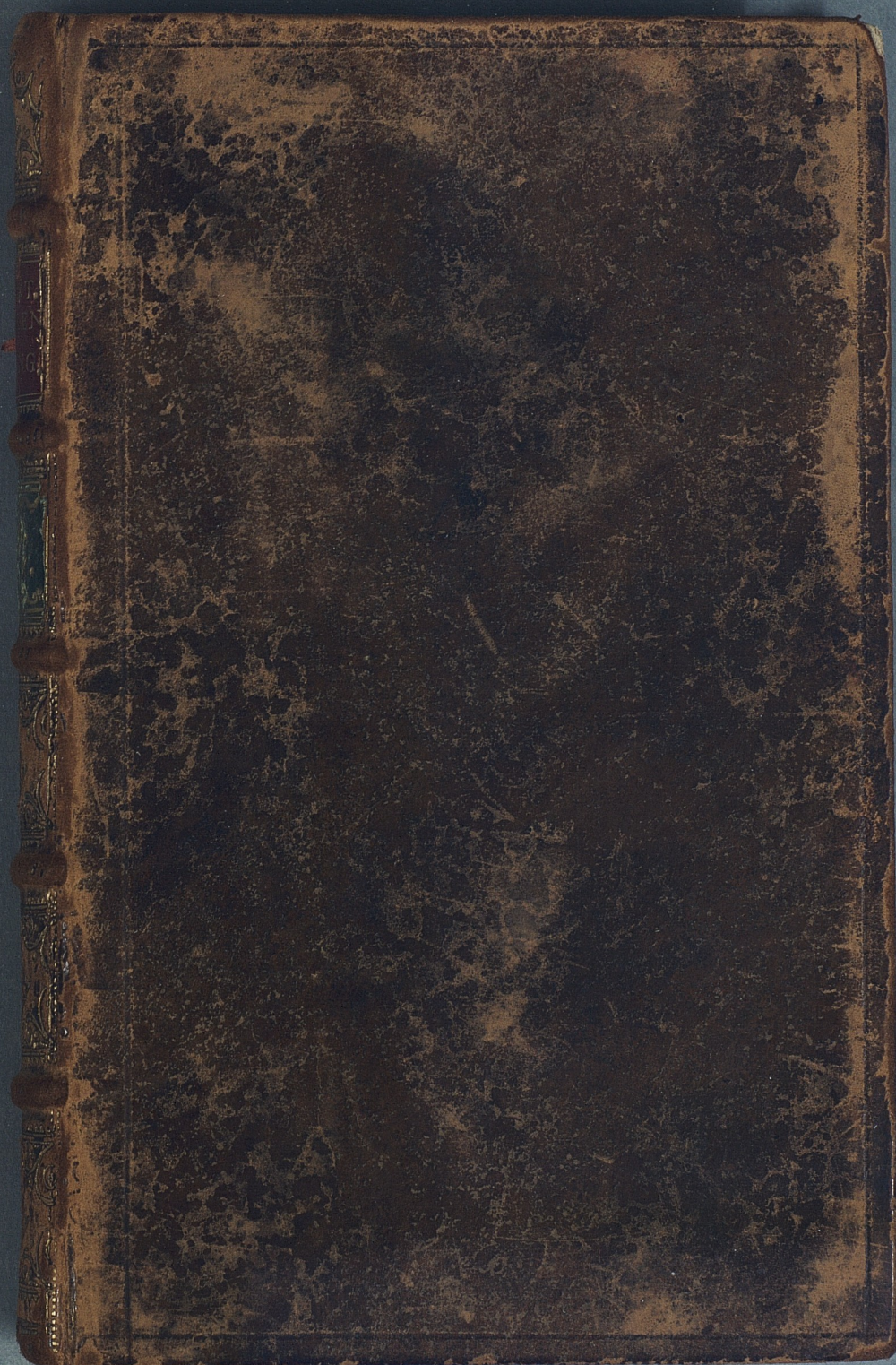
- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

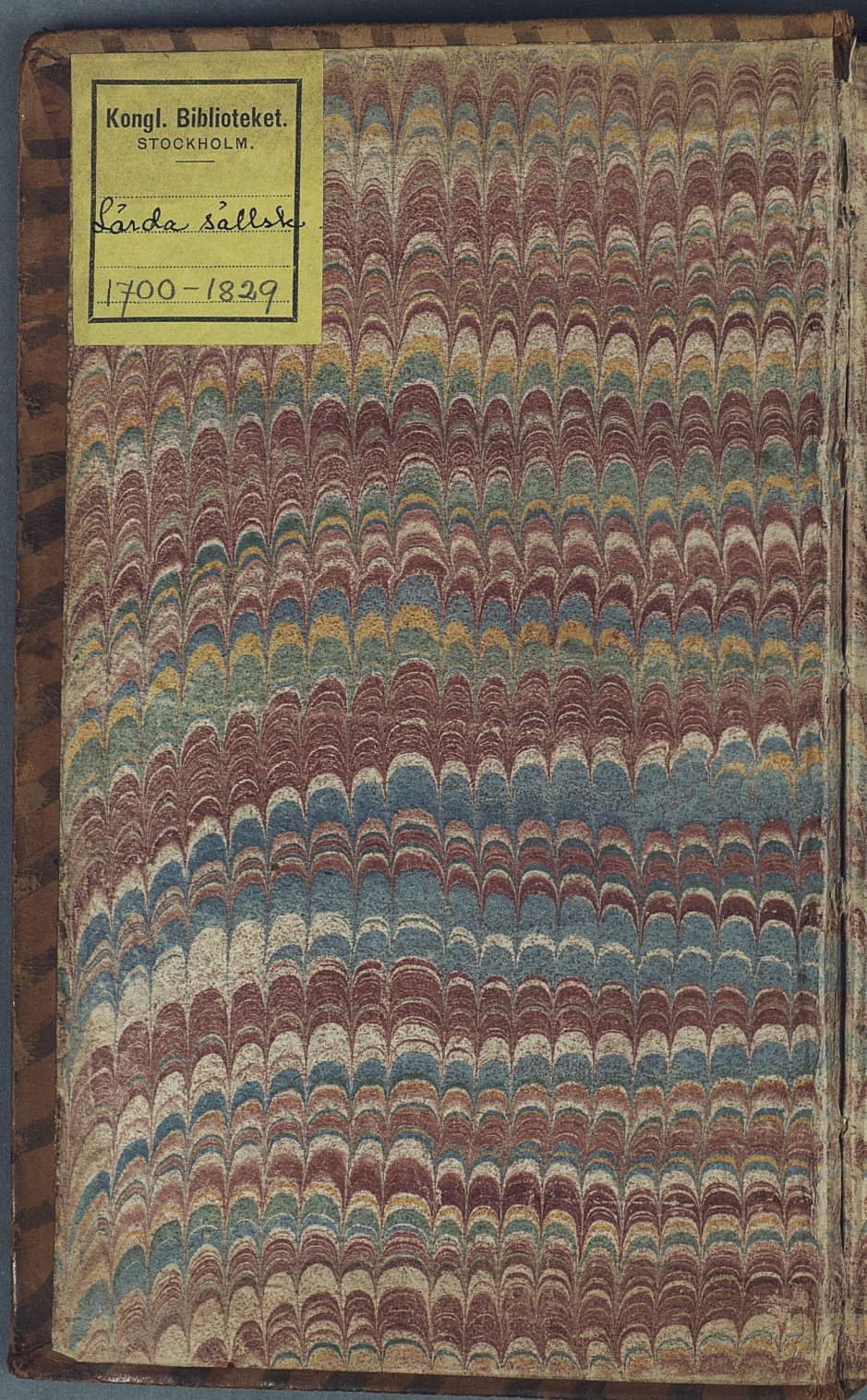
- <http://search.books2ebooks.eu/>

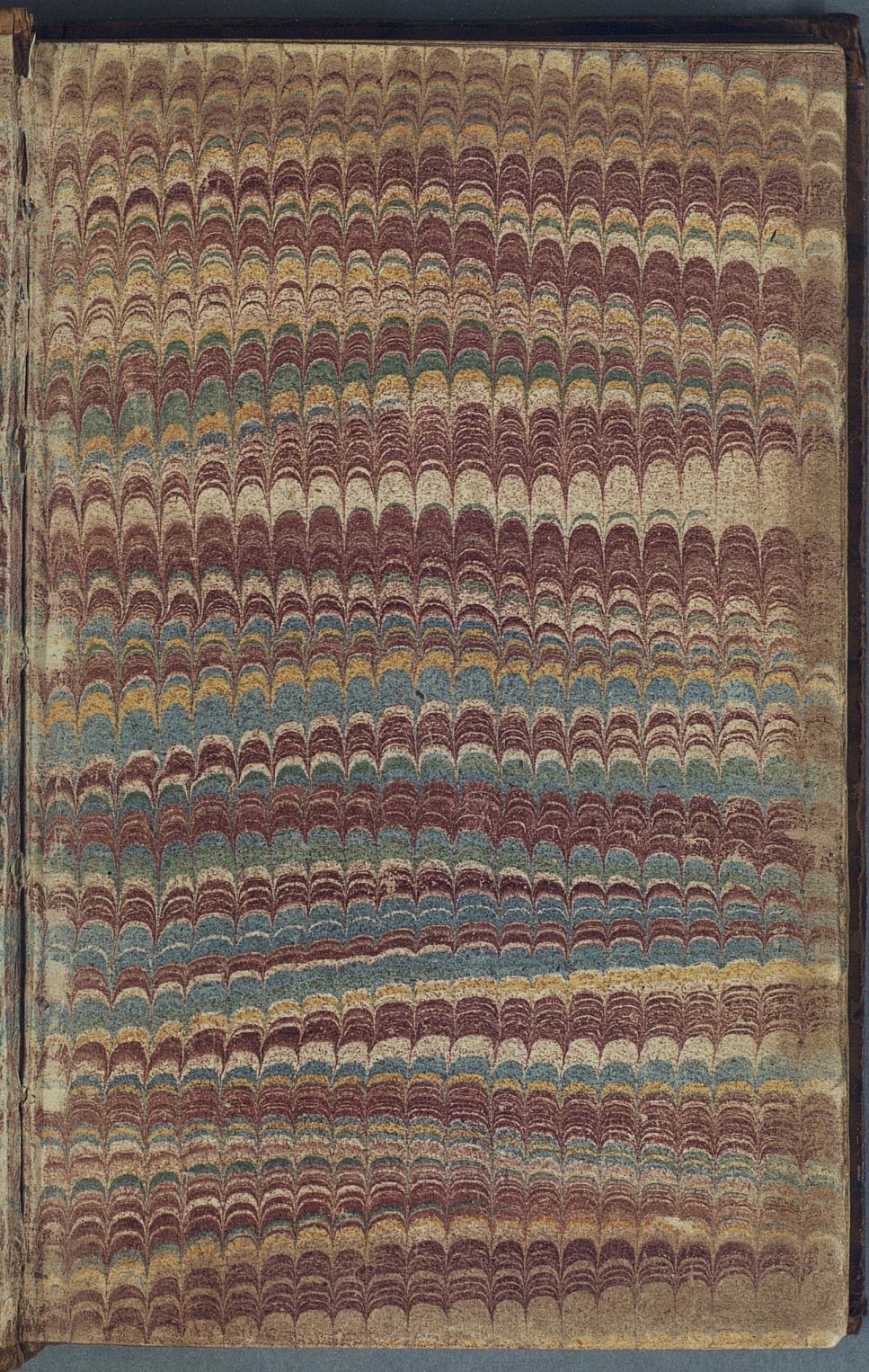

Kongl. Biblioteket.
STOCKHOLM.

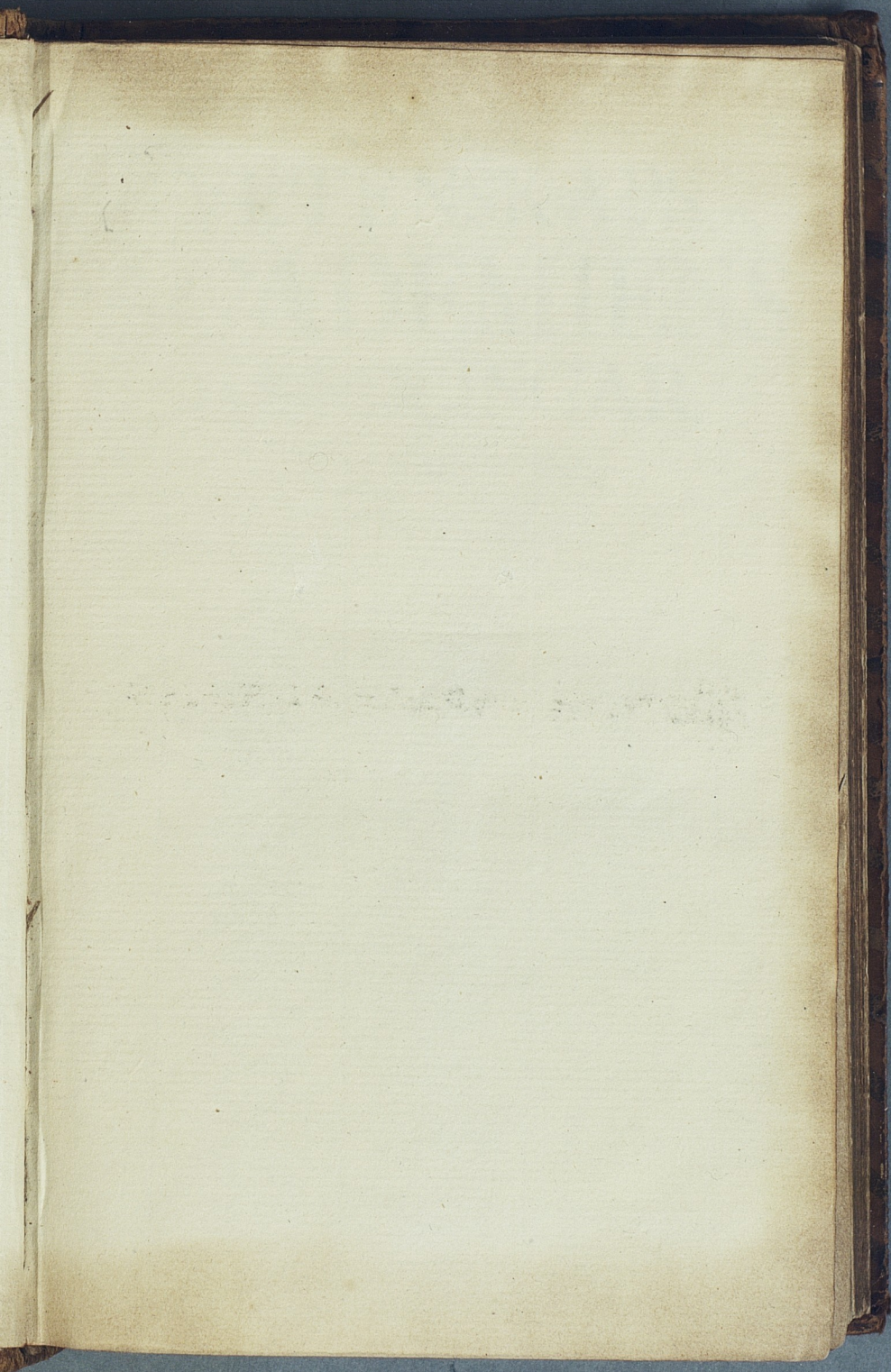
Lärda sällsk.

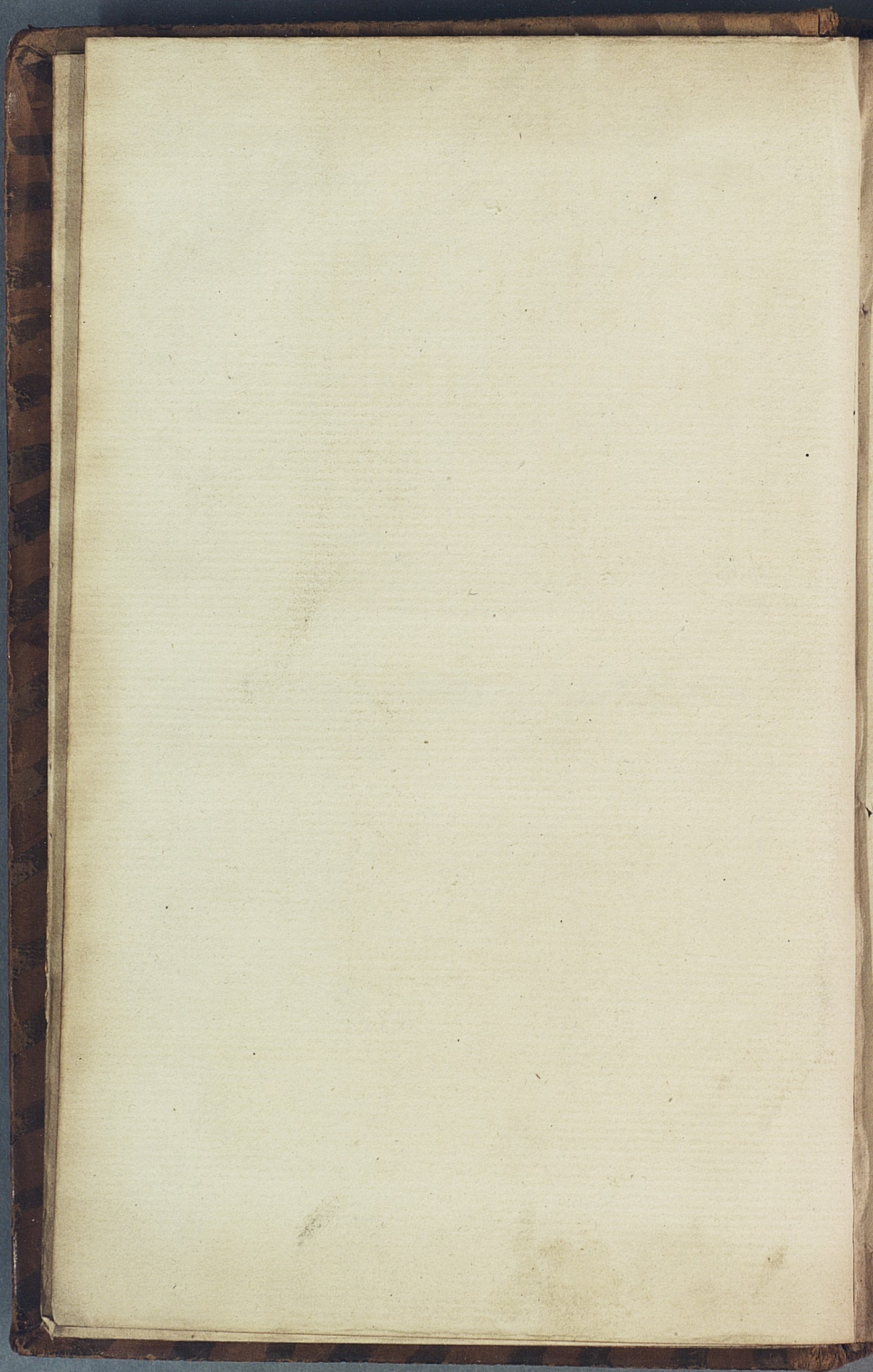
1700-1829

VETENSKAPSAKADEMIEN

KONGL.
VETENSKAPS
ACADEMIENS
HANDLINGAR

FÖR ÅR 1759.

VOL. XX.

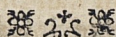
Med Kongl. ACADEMIENS Tillsänd.

Tryckte i Stockholm hos Direct. LARS SALVIUS,
På dess egen kostnad, 1759.

Beskrifning på de vilda Dufvor,
Som somliga år i så otrolig stor myckenhet
komma til de Södra Engelska nybyggen
i Norra America,

Af
PEHR KALM.

Uti Norra America finnes en art af Vilda Dufvor, hvilka somliga år komma up ifrån landet ned til Pensylvanien och andra de Södra Engelska nybyggen uti förundrans-värd myckenhet.

De äro väl förut beskrefne, och med lifliga färgor förträffeligen väl aftagne af de tvänne store Ornithologer och i Foglars afritande makalöse Måstare, CATESBY och EDWARDS; dock som jag både vid sjelfva beskrifningen, och i synnerhet vid dessa Dufvors lefnads art, haft tillfälle, at anmärka hvarjehanda, som dels af dem finnes aldeles intet omrördt, dels ock sådant, som de, på den ort de vistats, ej kunnat få någon riktig reda på, har jag utur min Americaniske Dag-bok velat därom inlämna til Kongl. Vetenskaps Aca- demien en kort berättelse.

De Namn, som dessa Dufvor af Ornithologis och andra fått, äro följande:

COLUMBA (*macroura*) cauda cuneiformi longa, pectore purpurascente. *Linn. Syst. X. T. I. p. 164.*

Columba macroura. The long-tail'd Dove.

EDWARDS *History of Birds. T. I. p. 15. t. 15.*

Palumbus migratorius. The Pigeon of Passage.
 CATESBYS *Nat. Hist. of Carolina Vol. 1. p.*
 23. t. 23.

Dufvor, *Villa Dufvor*, kallas de af de Svenske
 i Nya Sverige.

Pigeons, *Wild Pigeons* af de Engelske i Norra A-
 merica.

Tourtes af de Franke i Canada,

Ehuru pråktigt dessa *Dufvor* åro afmålade af
 nysnåmnde Männ, hafva de dock ej kunnat i alt
 aftaga dem med så sköna och lefvande fårgor, at
 de ju, i synnerhet på ömse sidor om halsen, hafva
 dem långt högre.

Innan jag går vidare, vil jag gifva en någor-
 lunda tilräckelig beskrifning, först på Hanen och
 sedan på Honan, emedan de til fårgen uti et och
 annat skiljas: jag brukar härvid endast Latinska
 termer, emedan Ornithologi forstå dem bäst.

MAS.

Rostrum pro *Avis* magnitudine tenue, nigrum,
 aliquantulum aduncum: maxilla superior extra in-
 feriozem prominens, eamque excipiens. Longi-
 tudo rostri nudi 5 lin. Geom. Sveth.

Nares semitectæ tuberculo oblongo, subcor-
 neo, impressioni digitorum cedenti.

Oculorum Iris coccinea.

Lingua integra, acuta,

Caput totum cinereum in cærulefcens ver-
 gens; frons tamen sordidius, gula vero vividius ci-
 nereæ. *Collum* superne cinereum splendens. Ad
 late-

latera colli, & exinde versus nucham, coloris est cupri splendidissimi in purpureum vergentis, qui in ipsa nucha aliquantulum in viridem mutatur pro diversa versus lucem versura.

Dors regio interscapularis cinerascens in pallide fuscum vergens; dorsum inferius dilute glaucum.

Remiges primariae 10, quarum secunda ceteris longior, tum prima, tertia; ceterae ordine breviores. Remiges omnes nigrae quidem, sed diverso modo; nam prima & secunda totae nigrae; 3-8 nigrae, sed margine exteriori rufescentes, apice vero albescentes; 7, 8, 9, 10 etiam versus interiorem partem albescentes. Remiges secundariae nigrae, apice albescentes. Tectrices remigum primariae nigrae, secundariae proximae cinereo-glaucae, remotiores dilute fuscae maculis quibusdam nigris. Tectrices inferiores alarum dilutissime cinerae.

Cauda complicata longitudine corporis, angusta, Rectricibus 12 diversae longitudinis: Rectrices duae supremae reliquas tegentes nigrae, ceterisque longiores; quae his subjacent omnes versus apicem quoad tertiam partem albae, reliqua vero earum pars albescenti-cinerea in caeruleum vergens.

In cauda expansa duae illae nigrae longissimae pennae medium occupant, seu sunt 6, 6; his proximae sunt 5, 5, prioribus 6 lin. G. breviores, quarum dimidia pars versus apicem alba, reliqua vero albescenti-cinerea in caeruleum vergens una cum macula nigra interioris partis in ipsis limiti-

bus inter album & cæruleum, & sub hac alia macula obsoleta rufa. Pennæ 4, 4; 3, 3; 2, 2, superne quoad tertiam partem versus apicem albæ, tantillum cinerei interspersi; versus basin magis cinereæ: inferne in medio inferioris partis macula nigra, & versus apicem macula rufo-fusca seu ferruginea. Pennarum 1, 1, pars exterior alba, interior vero versus basin alba, in medio macula nigra, sub hac macula rufa, versus apicem hæ cinereæ sunt. Ceterum Rectrices 1, 1, fere $\frac{2}{3}$ breviores quam 6, 6; intermediarum vero longitudo proportionata. *Uropygium* cinereum; tectrices caudæ superiores cinereæ; inferiores vero seu sub cauda albissimæ.

Pectus rufum, qui color versus inferiorem partem dilutior evadit.

Venter albus.

Femora sordide alba. *Tibiæ* nudæ, rubentes. *Digiti* omnes, tres antici, & unicus posticus, rubentes; ungues nigri.

FOEMINA:

Rostrum, *Nares*, *Oculi*, *Lingua* ut in Mare.

Caput superne & ad latera, collumque superne cinereum, splendens. Ad latera colli idem color cupri splendidissimus ac in Mare.

Dorsum ut in Mare.

Remiges primariæ 10, quarum ordine tertia omnium longissima; deinde quod ad longitudinem ordine succedunt quarta, prima, secunda, & sic deinceps. Color remigum primariarum & secundarum tectriciumque idem ac in Mare.

Can-

Cauda fere ut in Mare. *Uropygium* tectri-
eesque caudæ itidem.

Sub rostro alba. *Pectus* dilute fuscum. *Ven-*
ter fordide albus.

Femora, *Tibiæ*, *Pedes*, *Digitique* ut in Mare.
Ungues nigri, apice albo.

Storleken på dessa Dufvor är ungefär som
på en Ring-Dufva.

Den långa stjerten skiljer dem från an-
dra Dufvor.

Den förträffliga färgen är ock synnerlig,
som både Hanan och Honan har på sidorna om
halven, och äfven litet bak om den samma; i det
fjädrarna där äro likasom öfverdragne med en för-
träffeligen gläntfande koppar, stötande på pur-
pur, hvilket bak på nacken bryter något mera
på grönt, dock alt som det vändes mot dagen.
Nåppeligen kan den färgen högre och förträffe-
ligare gifvas, än den fins på denna Fogel. Herr
CATESBY kallar den en gull-färg; men den lä-
rer ej kunna så hetas.

Uti det Exemplar jag sedt af Herr CATES-
BYS Verk är både hufvudet och ryggen af en
mörkare färg, och bröstet äfven af en mera röd
färg, än som fins på sjeltva fogeln, hvilket jag helt
ljusligen kunde skönja, då jag lade den nyls döda-
de hanan brede vid Herr CATESBYS figur; ty
det är hanan, som i hans Verk finnes aftagen.
Herr EDWARD har aldeles utelämnat den för om-
nämnda koppar-färgen både i sin beskrifning och
i sin figur. Tör hända, at några af de yngre ej haf-
va den; men på alla, dem jag handterat, som om
Våren blifvit skutna, har den funnits.

Af dessa Dufvor kan man väl hvar Sommar uti Pensylvanien och Nya Jersey, samt de nästgränsande Provincier, få se uti skogarna några, som där vistas och hafva sina bon: äfven år sålän någon Vår i Februarii eller Martii månader, då ej därframstädes märkes någon större samling af dem, än de andre tiderne på året. Men så äro dock vissa år, då dessa komma til Pensylvanien och de Södra Engelska Provincier uti en så obefkrifvelig myckenhet, at folket håpnar däröfver. Jag hade väl ej tillfälle, at sjelf vara åtynna vittne därtill, (ty ehuru Våren år 1749, då jag här viltades, räknades äfven ibland dem, på hvilka en något större myckenhet af dessa Dufvor här infunno sig, än skedt på några år förut: så var den dock icke ibland de synnerliga och mindre vanliga;) men så talte dock alla om några händelser häraf, som de haft tillfälle at öfverleva och märka; somliga hade äfven korteligen upptecknat et och annat därom, hvaraf jag vil följande anföra:

Om Våren år 1740 kom den 11, 12, 15, 16, 17, 18 och 22 Martii, efter gamla Stylen, dock enkannerligen den 11, nordan-ifrån en otrolig myckenhet af dessa Dufvor til Pensylvanien och Nya Jersey. Hopen af dem, då de flögo, räckte 3 eller 4 Engelska mil i längd, och öfver en sådan mil i bredd, och flögo så tätt til hvarandra, at himmelen och Solen ej kunde synas emellan dem, utan skyn blef däraf hel svart och förmörkad.

Både de stora och små trån i skogarna voro då af dem, ibland til 7 Engelska miles längd, så fulla,

fulla, at näppeligen syntes en qvist eller gren, som ej af dem var öfvertäckt: på de tjockare grenar hade de satt sig på hvarandras ryggar vål til en alns högd.

När de satte sig på träden, lastade de dem ofta så starkt, at ej allenast stora qvistar och grenar, af den tjocklek, som en mans lår, sprungo tvärt at, utan mindre rotfasta trån brötos därät aldeles omkull.

Marken under de trån, där de haft deras natt-qvarter, var hel öfvertäckt med deras excrementer, som där lågo i stora högar.

Så snart de åtit up ållonen och andra för dem matdugfna frön på et ställe, som skedde inom en dag, och åtven på kortare tid, flyttade de därifrån til et annat.

De Svenske och andre dödade då ej allenast med hagel ganska många, utan de slog ock utan särdeles svårighet med käppar ihjäl en myckenhet: enkannerligen hade de helt lätt kunnat om natten slå ihjäl så mycket de orkat, emedan Dufvorna då höllo et sådant ljud och forl i träden, at de ej kunde höra om något farligt var på färde eller något folk stod i någden; men åtskillige af de gamle män försåkrade mig, det de ej vågade sig, at få i mörkret gå under de trån, där Dufvorna suto, emedan hela natten igenom af deras myckenhet och tyngd den ena tjocka och tunga grenen efter den andra bröts af och föll ned, hvilka lätteligen hade varit i stånd, at skada en människa, som råkat komma därför.

Vid

Vid pass en vecka, eller något mera, sedan denna obeskrioveliga myckenhet af Dufvor försvunnit från Pensylvanien och Nya Jersey, berättade en då til Philadelphia ankommande Skeps-Capitaine vid namn ANTES, och efter honom flere Sjöfarande, at de råkat ställen ute i Hafvet, där vattnet öfver 3 Francka mil varit öfvertäckt med bara döda Dufvor af detta slag. Man gissar, at desse Dufvor anten af storm, eller tåkna, eller snöglopp blifvit förledda ut til hafs, och då antingen at mörker vid påföljande natt, eller af matthet fatt sig ned på vattnet, och således där ändat deras resa. Efter den tiden skal ej i Pensylvanien blifvit sedd en så förfärlig skare af dessa slags Dufvor,

Efter de äldres berättelse har ungefär år 1729 uti början af Februarii månad ankommit til Pensylvanien och nya Jersey åtminstone en lika otalig ymnighet af desse Dufvor, som den nu omtalta, om icke en större. Äfven visste utgamla Män förtälja, at de 3, 4, 5 eller flera särskilda gånger i deras lifstid sedt här en sådan hiskelig myckenhet här af; och deras Föräldrar hafva äfven sagt för dem, at det samma händt några gånger under deras lefnad, så at 11, 12 och ibland flera år förbi löpa imellan hvart sådant ovanligt besök af Dufvor.

Af LAWSONS *History of Carolina* p. 141. ser jag, at om Vintern år 1707, som varit den strängaste Vinter man vet af i Carolina, sedan den af Europeer blef bebodd, har äfven en så fäselig mängd af desse Dufvor infunnit sig i Carolina och
de

de andra Södra Engelska nybyggen, ditdrefne af de orfaker, som strax ikola nämnas.

Den lärde och upmärksamme Doctor COLDEN berättade mig, at han under sit vistande i Norra America, där han varit sedan år 1710, på sin gård Coldingham, belägen imellan Nya York och Albany, sedt 2:ne särskildta gångor, dock flera år imellan hvar gång, dessa Dufvor diskomma i så stor och ovanlig myckenhet, at för 2 eller 3 timar, då de flögo förbi hans hus, kunde han ej se himmelen för dem, utan det såg ut, som et tjockt moln.

Alle gamle stämde därutinnan öfverens, at Februarii eller Martii månader äro endast den tid på året, då desse Dufvor komma ned til Pensylvanien och de nästgränsande Engelska Provincier i så förundransvärd myckenhet: på andra årstider visa de sig där aldrig uti någon mängd.

Orsaken til deras så talrika nedresa denna årstiden up ifrån landet är tväggehanda: först, då misväxt på Ek-ållon och annan frukt infinner sig på de orter, där de annars måst om Vintern vistas, så at födan ej räcker til för dem til Sommaren: sedan 2:o och förnämligast, när någon ovanlig stark Vinter med ymnig och länge liggande snö råkar at infalla på deras vanliga Vinter-hemvist, som öfvertäcker marken, och gör, at de ej mera där kunna komma til Ek-ållonen och Boknötterne, med andra frön och frukter, som de annars den tiden hafva til deras uppehälle: då nödgas de lämna dessa orter och söka ned åt hafskan-ten, där Vintrarna altid af hafs-luften äro lindrigare,

gare, och marken mera och snarare bar. Förfa-
renheten har vist, at bågge desse omständigheter
åro i stånd, at jaga dem hit ned i så talrika
flockar.

Synnerligt år, hvad de gamle enhålligt be-
rättade, nämligen at alla gångor, som de kunna
sig påminna, at Dufvorna infunnit sig här så ym-
nigt, har altid om Høsten nåst förut varit i Pen-
sylvanien och de nåstgränfande orter en ganska
hårlig årsvåxt på Ek-ållon och andra tråns fruk-
ter, så at på många år icke varit defs like; men
Dufvorna hafva ock vid sin hårvaro så noga ran-
sakat och granskat alla ställen och gömmor, at
man efter deras bårtgång nåstan ogörligen kunnat
mera finna et ållon i skogarna.

Äfvenledes försäkrade utgamle Mån, at i de-
ras barndom var om Somrarna långt mera af des-
sa Dufvor i Nya Sverige, än nu; orfaken är, at
landet nu är långt mer upodladt och folkrikt, samt
skogarna mera uthuggne, hvarigenom Dufvorna
blifvit antingen dödade eller ock bårtskrämda.

Som nåstan alle af de i Pensylvanien och de
Södra Engelska nybyggen boende ej visst hade sig
bekant, hvadan denna otaliga myckenheten Duf-
vor kom; så bådo de mig, at jag på mina resor
djupare in i landet ville göra mig underkunnig,
hvar en sådan ymnighet om somrarna vistas? hvad
deras mat och annan hushållning den tiden på året
är? med mera. Jag hade ock på min resa til och
uti Canada önskeligt tilfälle, at blifva underrät-
tad om detta alt, hvilket nu kortteligen följer.

Så snart jag år 1749 vid slutet af Junii månad n. ft. lämnat de Engelska Colonier, och kom at färdas til Canada genom de ödemarker, som skilja de Engelska och Franska nybyggen från hvarandra, och som til en stor del bestå af tjocka och höga skogar, fick jag där se dessa Dufvor uti oräkneligt antal. Deras ungar voro nu utflugne, och denna förundransvärda myckenheten förmörkade skyn, när de någon gång från träden lyftade sig tillsammans up i luften. Somligstäds voro tränen fulla af deras bon. De oss här mötande Fransoser sköto af dem en myckenhet, och meddelte äfven därpå rundeligen åt oss. Desse Dufvor höllo et ganska starkt susande och hvinande hela natten, där de suto träden fulla, at en hade svårt at få här någon ro och sömn för deras ouphörliga buller. Vi hörde här i ödemarkerne om nätterne under starkaste lugn stora tränen falla i skogen omkull, som då om tyta natten förorsakade et grufveligt brak: detta torde med sannolikhet få tillskrifvas desse Dufvor, hvilka efter deras vana i för stor myckenhet lastat sig på et trå, och dymedelst brutit det omkull: dock kunna ock andra orsaker härtil gifvas, hvarom mera är nämndt i tredje Tömen af min Americanska Resa. De vidare anmärkningar, som jag under mit vistande i Norra America, både i Canada, i ödemarkerne i de Engelske nybyggen och i Villarnas land hade tillfälle at göra vid deras Oeconomie och letnads art, äro desse:

De uppehålla sig hela Sommarene uti Canada, i synnerhet hafva de sina bon uti alla de stora vil-
la skogar och ödemarker, som där til öfverflöd
finnas, där ingen människa bor, och dit fallan
nå-

någon kommer. När någon om Sommaren reser genom desse skogar, kan han blifva förkräckt för den fäseliga myckenhet Dufvor, som öfvertäcka somligståds nästan alla qvistar på träden, och vid upflygandet göra himmelen hel mörk. Dock hafva ock desse Dufvor sina bestämde gränser, utom hvilka de ej så gerna komma; ty något nedanför Baye St. Paul, som ligger 20 Franka mil Norr om Qvebec, finnes ej mera så särdeles många, som där i skogarna hafva sina bon; orsaken lär vara, at Ek och Bok, hvaraf de hafva deras förnämsta föda, där afstadna, och växa ej längre åt Norr.

Uti de skogar, där några Nybyggen äro i någden, eller där landet är bebodt, ses endast några få. Och alt som landet blifver af Folk upodladt, flytta Dufvorna sig undan längre in i ödemarkerne. Orsaken lär vara dels den ofred deras bon och ungar hafva af gåffar, dels den osäkerhet de sjelfva lefva uti, i det de dageligen skjutas ihjäl af folket, dels ock at Svinea en stor del af året delar tódan med dem.

De göra sina bon uti höga trån, så löf- som barr-trån: ofta finnas 40 eller 50 bon uti et enda trä.

Det föråkrades af flera, at de hafva 2 kul-lar hvar Sommar.

Marken är på de ställen, där de i ymnighet hafva deras bon, ofta så öfvertäckt af deras träck, at den ligger där til en eller par fots tjocklek.

Villarne eller Indianerne i Norra America plåga den tiden, när desse Dufvor antingen ligga
eller

eller ännu hafva små ungar, som e jkunna flyga, aldrig sjelfva skjuta eller döda dem, ej heller tillåta de då andra at göra det, föregifvandes til orsak, at det vore en stor obarmhertighet emot deras små ungar, som då skulle nödgas svälta ihjäl. En och annan af Fransoserna berättade mig, det de den tiden på året gått ut, i tanka at skjuta någon; men Villarne hafva först med godo, och sedan med hot, afrådt dem ifrån et sådant företagande, som de ogörligen kunnat tåla.

Uti Canada är måst öfver alt brukeligt, at unga drängar och gässar utspana; hvar Dufvorna hafva sina bö; och så snart ungarna blifva inemot så stora, at de kunna flyga, tagas de ur boet och föras hem til gården, där de sedan uti tjengligen rum med flit matas och gödas någon tid, samt sedan slagtas och ätas. At vara om dem så mycket såkrare, klipptes gemenligen den ena vingen hel kårt, så at, om de ock slippa ut, de ändå ej kunna flyga bårt. Sådana hembragta ungar äta braf, trivas väl, blifva tämmeligen tama, och taga inom kårt tid, då de väl fösträs, anseflig fetma på sig, bekommandes et ganlka välsmakeligt kött.

Til *Mat* utvälja desse Dufvor följande frukter, dem jag vil ställa i den ordning de blifva mogna.

Frön af den *Rödblommiga Lönnen*; desse blifva i Pensylvanien mogna i slutet af Maji; men något senare längre åt Norr.

Frön af *Americanske Almen*; desse blifva mogna i Pensylvanien i början eller midt uti Junii

T

må-

månad ; men längre Norr något senare. När vi under resandet genom ödemarkerne imellan Albany och Canada skuro up några af de Dufvor Fransoferne där skuto och ofs meddelade, var deras kräfva gemenligen full med Almfrön.

Mulbår: desse mogna i Pensylvanien vid början af Junii månad n. tt. och älkas nästan mer än alt annat af dessa Dufvor. Jag märkte, under mit vistande år 1750 på sistnämnde ort, at så snart Mulbåren blefvo mogna, infann sig strax en myckenhet af Dufvorna. Om något Mulbårstråd fans vildt uti skogen, såg man det gemenligen denna tiden upfylldt med Dufvor, som åto up båren. De gjorde mig ofta mycken förtret, ty om jag upfökt något Mulbårstråd i skogen, i tanka at där af få frön då båren blefvo mogne, och sedan ej noga passade up samma tid, så skedde gemenligen, at desse Dufvor hade imedlertid varit så flitige med pläckningen, at vid min ankomst til trädet näppeligen et enda bår mera var där kvar. Om man sköt ihjäl några af dem, flögo väl de öfrige til skogs litet därifrån; men kommo efter några få minuter tillbaka igen til samma Mulbårstrå; så at en, som var ägare af dylika trån, ej hade svårt, at dageligen få tilräckeligen sköna stekar så länge Mulbåren varade.

De åta *alla slags Sådes arter*, Maysen endast undantagen, som får vara i fred och orörd af dem, fult han däremot har andra fiender. Jag märkte, at de i synnerhet hade begårelse til följande Sådes-slag :

Råg åto de, dock ej med särdeles begärighet, utan snarare i brist af något mera vålsmakande.

de. Åtskillige förfäkrade mig, det de med egna ögon sedt, huru desse Dufvor om Sommaren, då de kommit til något moger Hvete-land, satt sig på gärdesgården, gifvit up itrån sig genom mun den Råg de tildörene nedsvålgat, farit sedan i Hvetelandet, och där ätit kräfvan full af Hvete, såsom mera vålsmakeligt.

Hvete är en af deras behageligaste rätter, som ses både af det som nu nys nämdes, som ock eljest af mångfallig annan årfarenhet. Så snart Hvete-åkrarna blifva mogna, kasta de sig i grufveligen stora skäckar på dem, och tulla ansenligt. När Hvetet står i skyl eller stack på åkren, infinna de sig ätven, och taga en alt för dryg tionde, om de annars få råda. När Hvetet om hösten nys utlås, slå de i starka svärmar ned på åkerstycken, och ej allenast pläcka bårt de korn, som ligga mer eller mindre up i dagen, utan påta ock up dem, som ej kommit at plöjas tilräckeligen djupt ned. Til förekommande af en sådan skada, ses dessa tider på året både gåssar och andra löpa med byssor och andra giller, at utöda eller skräma dem; men de äro då gemenligen ej särdeles rädda, i synnerhet de unga, utan då några blifvit skutne vid en skyl, flyga de andre ofta endast några steg därifrån, til en annan skyl, så at skytten, ehuru han gör lyckliga skott, ofta förr blir uttriöttad, än de rådde. Uti Pensylvanien blir denna Sådes-art, äfven som Rågen, gemenligen mogen vid Midfommars-tiden efter gamla itylen, och ibland förr; men längre til Nörr mognar den senare.

Bohvene tycka de ock mycket om, och tagå däråf en dryg tionde. Bohvetet blifver moget uti Pensylvanien midt uti Sept. månad, ft. vet.

Bären af *Fiskar-trå* (Nysla) åta de ock mycket begärligt. Desse blifva mogna uti Pensylvanien i September. I Canada växer detta trä ej.

Ek-ållon. De måsta skogar i Norra America bestå af Ek, af hvilket trä-slag där gifvas flera arter, hvaråf de flåste merendels hvar åt år hafva en myckenhet Ållon, som om Høsten nedfalla i sådan ymnighet, at marken ibland under Ekarna år öfvertåckt däråf til en tvårhands högd, och mera. Desse tjena til mat för mångahanda djur och foglar, som för Ickornar af flera slag, Skogs-Möfs, villa Dufvor, m. m., utom det, at på de af Europeer bebodde ställen göra desse en stor del af året Svinens måsta föda. Efter dessa Ållon komma til Pensylvanien och de andra Engelska Provincier sömliga år de oråknelige skarar af Villa Dufvor, hvarom förut år talt. Desse Ållon blifva i Pensylvanien och andra örter i Norra America mogna i September och de följande Månader.

Bok-nötter smaka dem ock gånka väl. At dessa tran finnes i Canada et stort öfverflöd, men längre til Söder växa de något sparsammare. Nötterna blifva mogna i Canada midt i September Månad. Desse tillika med Ek-ållonen äro hela sena Høsten, och all Vintern, samt en stor del af Våren, Dufvornas förnåmsta och måsta uppehälle.

Utom dessa uppräknade hålla de ock til godo ätkilliga andra slags frön och bår af de här i landet befintliga trån och örter.

Förenämnde Trån, hvars frön och bår Dufvorna få gerna äta, finnas merendels i skogarna uti Norra America växande til största myckenhet. På ganska många ställen, i synnerhet längre in i landet, göra Ekar, Almar, Bokar och den rödblommiga Lönneen nästan allena all skogen, då Valnötträden tilläggas. Sålunda ses, huru den allvise SKAPAREN äfven vid dessa Foglar få visligen inrättat storleken af mat-korgen efter myckenheten af de munnar, som däraf skola hafva deras uppehälle.

Än har jag märkt, at de hafva en synnerlig smak för en sådan jord, som är utblandad med mycket koksalt; anten då denna jorden tjenar dem til föda, eller som en krydda, eller at bättre utblanda maten, eller til låkedom. Vid Saltkällorna uti Onondago hos Iroquoirne, där jorden är så starkt uppfylld med koksalt, at marken i stark torrka blir däraf aldeles öfverdragen och snö-hvit som af rimfrost, så at ock inga örter kunna där växa, såg jag med förundran uti Augusti månad år 1750, huru begårliga desse Dufvor voro efter samma jord. De i Onondago boende Villar hade bygt sig kojor vid sidorne af detta Salt-fältet, och på de saltfulla ställen upfatt sluttande nåt med et snöre därifrån til kojans, däri de suto: när Dufvorna skäcktals kommo at äta denna salta mullen, och gingo under nåten, drog Villen på tråden, och fälde nåten öfver dem, då han sålunda på en gång kunde få hela hopen: ibland då de kom-

mo i så stark myckenhet, at en nåppeligen fåg til marken för dem, fann Villen rådligare at bruka Byssa, då han i et enda skått med hagel kunde understundom döda 50 och flere; så at detta var en drågtig födekrok.

Dessa Villa Dufvor flyga på samma sätt som andra Dufvor: de hafva den sed, at strax efter det de satt sig i et tråd eller på något annat ställe, gifva de et klappande med vingarna, det somlige såga ske til den åndan, at ock de andre måge fåtta sig. De åro ibland nog skygga, enkannerligen de gamle, samt då de hafva tillräckelig föda; därför när en vil skjuta dem, bör en gå hit och dit omkring dem där de sitta på marken, lika som man ej såge dem, då åro de icke så rädda, och flyga icke så snart up.

Uti de stora skogar i Canada qvarblifva de ånda til slutet af Augusti eller början af Septem-ber n. st., det år, til dess at Såden blir inbårgad; en stor del qvarblifver dock til sena Høsten, då snön kommer, som omsider jagar dem alla bårt; ty som deras måsta föda består då af Ek-ållon, Bok-nötter och andra tråns bår och frön, och desse at snön blifva nedgömde, så nödgas de lämna dessa orter, och begifva sig längre til Söder, där marken hela Vintern år bar. Ej en enda af dem blifver qvar öfver Vintern i Canada: utan de vintra då gemenligen i de stora skogarna hos *Illinois*, hvilka bo ungefår under samma Polhögd som Pensylvanien och Virginien. De taga ej gerna sit sträckande ned mot Hats-kanten, där landet af Engelsmännen år upodladt och skogen mycket bårthuggen, emedan de där dels ej kun-

na hafva få tilräckelig föda, dels underkasta sig det äfventyr, at af den myckenhet af folk och skyttar, som där äro, blifva dödade; utan de hålla hållre til i de tjocka och stora skogar längre in i landet, där på flera mil ingen Människa bor. Men om något år få händer, at på dessa ställen blir misfväxt på Ek ållon och annan för dem tjenlig föda, eller en ovanlig vinter infaller med stark snö, som öfverhöljer marken til någon tjocklek, då nödgas de lämna dessa sina vanliga vinterqvarter, och söka ned åt Hafs-kanten til de Engellska nybyggen; och då är det, som de i så hinkeliga stora svärmar insinna sig i Pensylvanien; men så snart våderleken ändrar sig litet och blifver blidare, begifva de sig tillbaka up in i landet. Här förblifva de til Våren, då snön går bårt.

Alt som det om Våren mer och mer lider med snöns bårtmältande, så flytta desse Dufvor sig närmare och närmare til Norr; och då Norra Canada blir därifrån fri, som gemenligen sker i slutet af April eller början af Maji, anlånda äfven desse dit, och börja där paras, bygga, värpa ägg, kläcka ut ungar, m. m.

Fransoserne i Canada, som hvart år taga en myckenhet af dessas ungar letvande, dem de sedan upamma hemma, hafva gjort sig mycken möda, at göra dem aldeles tama; men det har sållan velat rätt lyckas. Det är mycket lätt, då de hållas i hus, at få dem så tama, at de öck komma och taga maten ur handen, samt tyckas vara så spaka som någon hemtamd Dufva; men så snart en släpper dem ut, gå näppeligen några få dagar förbi, innan de flyga bårt til skogs, utan

at mera komma tillbaka. Dock förfåkrades, at en och annan haft dem å tama, som andre hemtamde Dufvor.

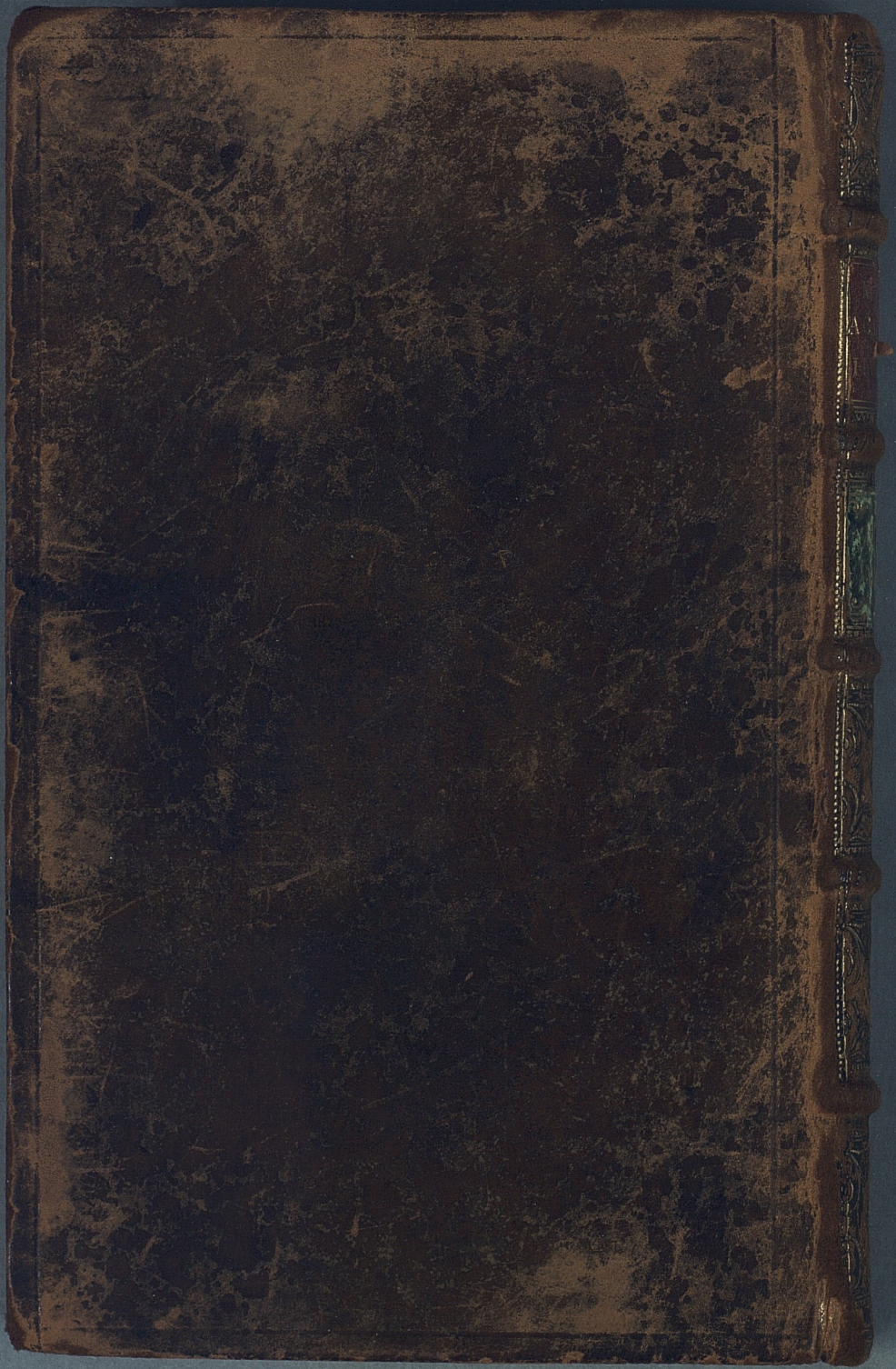
Som de flygä ganska stora fläckar, och hålla sig tätt til hvarandra, antingen de flyga eller sitta på marken och i träden; så gifves ej någon så ufel Skytt, som vid sådana tillfällen kunde skjuta miste. Flere berättade mig, at en Man, som bodde uti Skenectady imellan Albany och Öfverste JOHNSONS gård, hade uti 2:ne skott med hagel dödat 150 stycken; och uti Canada skal man haft flera exempel därpå, at et enda skott nedlagt 130 håraf.

Deras kött är en delice, som näppeligen eftergifver något Fogel-kött i vålsmaklighet, i synnerhet då en får at de yngre Dufvor.

Den store Franske Amiralen Marquis DE LA GALISSONIERE, som uti djup insigt i hvarjehanda verenskaper, men i synnerhet uti Natural-Historien och desfs befrämjande, ej haft eller hafver många desfs likar, och som vid min ankomst til Canada förvaltade där General Gouverneurs sysslan, berättade mig, at han en gång förr fört med sig därifrån til Frankrike åtskilliga af dessa Dufvor lefvande, dem han släpt lösa i Franska skogarna: Han hade nu igen låtit samla en myckenhet lefvande håraf, dem han uti stora burar förde om hösten 1749 med sig öfver til Frankrike, at där vid lycklig framkomst låta flyga bårt til skogarna, på det denne vackre och nyttige Americaniske afvel äfven måtte fortplantas i Europa.

www.books2ebooks.eu